

ความสำคัญของปัญหา

นอกจากอาหารมื้อหลักประจำวันวันละ 2 - 3 มื้อแล้ว ร่างกายมนุษย์ยังมีความต้องการอาหารชนิดอื่นที่มีคุณค่าทางอาหารสูง อาทิเช่น น้ำมันที่อุดมไปด้วยโปรตีน ไขมันและเกลือแร่ เพื่อใช้ในการเสริมสร้างแร่ธาตุที่จำเป็นต่อการเจริญเติบโตของร่างกายและสมอง แต่เนื่องจากอาหารเสริมดังกล่าวเหล่านี้ผลิตได้ภายในประเทศขณะนี้ ยังมีจำนวนไม่เพียงพอกับความต้องการบริโภคที่มีแนวโน้มสูงขึ้นตามจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น จึงต้องหันไปพึ่งพาอาศัยการนำเข้าจากต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปริมาณและมูลค่าการนำเข้าผลิตภัณฑ์นมที่ได้จาก โคนม เช่น นมผงขาดมันเนย นมผงใช้เลี้ยงทารก และอื่น ๆ มีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกทุกปีคิดเป็นมูลค่ากว่าสองพันล้านบาท (ตามรายงานกรมศุลกากรปี 2524) ทั้งที่รัฐบาลได้ทำการส่งเสริมกิจการเลี้ยงโคนมมาเป็นเวลานานพอสมควร ด้วยการรับโอนกิจการฟาร์มโคนมไทย-เคนมาร์ก มาจัดตั้งเป็นรัฐวิสาหกิจในนาม "องค์การส่งเสริมกิจการโคนมแห่งประเทศไทย" (อ.ส.ค.) ตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การส่งเสริมกิจการโคนมแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2514 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการเลี้ยงโคนม การผลิตน้ำนมและเนื่อ ให้การอบรมแก่บุคคลให้มีความรู้ความชำนาญในการเลี้ยงโคนม ค่าเนื่อการซื้อขายแลกเปลี่ยนสัตว์ที่ให้น้ำนมและเนื่อ ตลอดจนกิจการที่เกี่ยวข้องและต่อเนื่องกับกิจการโคนม

การดำเนินงานของ อ.ส.ค. ในระยะแรก สามารถบรรลุวัตถุประสงค์และเจริญก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว มีเกษตรกรจำนวนมากหันมาประกอบอาชีพการเลี้ยงโคนมเป็นอาชีพหลักแทนการทำไร่ทำนาซึ่งประกอบอาชีพดั้งเดิม ทำให้ฐานะทางเศรษฐกิจของเกษตรกรดีขึ้นกว่าเดิม ส่วนทางด้านผลิตภัณฑ์นมที่ อ.ส.ค. ผลิตออกสู่ท้องตลาดล้วนเป็นผลิตภัณฑ์ที่โภชนาการทางอาหารสูง เป็นที่นิยมของประชาชนโดยทั่วไป จนในปัจจุบันได้มีบริษัทเอกชนหลายบริษัทหันมาผลิตสินค้าในลักษณะเดียวกันออกจำหน่ายแข่งขันกับผลิตภัณฑ์ของ อ.ส.ค.

ปัจจุบันตลาดผลิตภัณฑ์นมได้เปลี่ยนแปลงจากตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาดมาเป็นตลาดแข่งขันโดยสมบูรณ์ อีกทั้งบริษัทที่เข้ามาแข่งขันส่วนใหญ่จะมีข้อได้เปรียบ คือ สามารถนำวัตถุดิบราคาถูกจากต่างประเทศมาใช้เพื่อลดต้นทุนการผลิตและนำกำไรส่วนเกินมาใช้ในการโฆษณาและส่งเสริมการขาย เมื่อเทียบกับ อ.ส.ค. ซึ่งมีต้นทุนการผลิตสูงกว่า เนื่องจากต้องรับภาระค่าใช้จ่ายค่านขนส่งเสริมอีกปีละไม่ต่ำกว่า 15 - 20 ล้านบาท

ปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ได้แก่ ความต้องการเลี้ยงโคนมของเกษตรกรมีปริมาณเพิ่มสูงขึ้นกว่าจำนวนโคที่ อ.ส.ค. มีอยู่ ประกอบกับ อ.ส.ค. เป็นหน่วยงานรัฐวิสาหกิจที่ต้องอาศัยรายได้จากการดำเนินงานของตนมาเป็นงบประมาณรายจ่ายค่านต่าง ๆ จึงไม่สามารถจัดสรรงบประมาณเพื่อใช้สำหรับการส่งเสริมและบริการเกษตรกรได้อย่างเต็มที่

สำหรับในรอบปีที่ผ่านมาความผันผวนทางเศรษฐกิจของโลก โดยส่วนรวมอันได้แก่ราคาน้ำมันในตลาดโลกสูงขึ้น อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ในท้องตลาดเชียวตัวขึ้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศไทย คือ ทำให้สินค้าอุปโภคบริโภครวมทั้งบริการของรัฐมีราคาสูงขึ้น กำลังการซื้อของประชากรส่วนใหญ่ลดลง โดยเฉพาะอาหารนมซึ่งปัจจุบันยังถือว่าเป็นสินค้าค่อนข้างฟุ่มเฟือยในหมู่ประชาชนส่วนใหญ่ นอกจากนั้นนโยบายการจูงใจให้เกษตรกรหันมาประกอบอาชีพเลี้ยงโคนมเพิ่มขึ้น โดยการปรับราคาพื้นฐานน้ำมันดิบที่รับซื้อจากเกษตรกรเพิ่มขึ้น ยังผลให้ต้นทุนการผลิตของ อ.ส.ค. สูงขึ้นตามลำดับด้วย

นอกจากนี้อุปกรณ์เครื่องจักรที่ใช้ในการจัดเก็บและผลิตผลิตภัณฑ์นมต่าง ๆ ของ อ.ส.ค. เก่า ชำรุด และล้าสมัย ก่อให้เกิดการสูญเสียในแง่ของรายได้และเงินทุนที่ใช้ในการดำเนินงาน ปัจจุบันการดำเนินกิจการโคนมของเอกชนหลายแห่งประสบความสำเร็จอย่างสูง ทำให้กิจการ อ.ส.ค. ซึ่งเป็นของรัฐต้องประสบปัญหาในด้านการแข่งขันทางธุรกิจและต้นทุนการผลิตที่สูงกว่าเอกชนอย่างมาก

อ.ส.ค. จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการสนองนโยบายของรัฐบาล ที่ต้องการเร่งรัดการผลิตน้ำมันดิบภายในประเทศให้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เพื่อสงวนเงินตราต่างประเทศจากการสั่งนมผงเข้ามาในประเทศ ลดปัญหาการขาดดุลการค้า เพิ่มปริมาณการผลิตอาหารที่จำเป็นต่อการเจริญเติบโตและการดำรงชีวิตประจำวันให้เพียงพอับความต้องการของประชาชนในประเทศ ส่งเสริมการจ้างงาน เพิ่มพูนรายได้ให้แก่ประชาชนในชนบท ส่งเสริมให้ประชาชน

มีสุขภาพแข็งแรง ซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุดอีกประการหนึ่งในอันที่จะพัฒนาอาชีพการเกษตรเพื่อ
การกินคืออยู่ที่ เพราะผลตอบแทนทางเศรษฐกิจในการเลี้ยงโคนมนั้นค่อนข้างสูงกว่าอาชีพการ-
เกษตรอื่น ๆ ฉะนั้น ปัญหาต่าง ๆ ที่ อ.ส.ค. กำลังเผชิญอยู่ขณะนี้ จึงสมควรที่จะนำมา
ศึกษาวิจัยเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาดัง ๆ ข้างต้น อันจะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในอาชีพ
เลี้ยงโคนมของ เกษตรกรและนโยบายของรัฐบาลที่จะช่วยให้เกิดการใช้ทรัพยากรทางธรรมชาติ
ให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่ ซึ่งจะมีส่วนช่วยให้ผลคือเศรษฐกิจของชาติโดยรวมด้วย

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

ในการทำวิทยานิพนธ์ ผู้ทำการวิจัยกำหนดวัตถุประสงค์ไว้ดังนี้

1. ศึกษาความเป็นมาขององค์การส่งเสริมกิจการโคนมแห่งประเทศไทย
2. ศึกษาโครงสร้างและการดำเนินงานในปัจจุบันขององค์การส่งเสริมกิจการ
โคนมฯ
3. ศึกษาปัญหาการดำเนินงานขององค์การส่งเสริมกิจการโคนมฯ
4. เสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาในการดำเนินงาน

ขอบเขตของการศึกษา

วิทยานิพนธ์นี้จะกล่าวถึงความเป็นมาของ อ.ส.ค. โครงสร้างและการแบ่งส่วน
งาน อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารกิจการ อ.ส.ค. และผู้อำนวยการ การดำเนินงาน
ของ อ.ส.ค. ซึ่งอาจจำแนกได้เป็น 3 อย่าง คือ กิจกรรมการส่งเสริมเผยแพร่และการให้
บริการซึ่งรวมทั้งโครงการต่าง ๆ กิจกรรมหารายได้ และกิจกรรมสนับสนุน และปัญหาใน
การดำเนินงานของ อ.ส.ค.

ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษา

สิงหาคม 2526 - กุมภาพันธ์ 2527

สมมุติฐาน

การดำเนินงานขององค์การส่งเสริมกิจการโคนมแห่งประเทศไทย ยังมีปัญหาในด้าน

1. การส่งเสริมและบริการเกี่ยวกับปริมาณโคนมยังไม่เพียงพอกับความต้องการของเกษตรกร
2. อุปกรณ์และกระบวนการจัดเก็บน้ำนม ยังหย่อนประสิทธิภาพ

วิธีการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าในการวิทยานิพนธ์นี้ ได้ใช้วิธีการศึกษาโดยมีที่มาของข้อมูลดังนี้

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ได้จาก
 - 1.1 การสัมภาษณ์ (Interview) จะทำการสัมภาษณ์ผู้บริหารของ อ.ส.ค. ได้แก่ ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ หัวหน้าฝ่าย ตลอดจนหัวหน้างานต่าง ๆ เพื่อทราบถึงปัญหาและแนวทางแก้ไขเกี่ยวกับการดำเนินงานของ อ.ส.ค. ทุกระดับ

- 1.2 การใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เพื่อสอบถามความคิดเห็นของพนักงาน ลูกจ้างประจำใน อ.ส.ค. ในระดับตั้งแต่หัวหน้าฝ่ายลงไป ซึ่งมีจำนวน 628 คน โดยเลือกสุ่มตัวอย่าง (Random Sampling) ร้อยละ 70 และส่งแบบสอบถามเป็นจำนวน 439 ชุด ได้รับกลับคืนมาทั้งสิ้น 298 ชุด คิดเป็นร้อยละ 67.88 ของกลุ่มตัวอย่าง

การใช้แบบสอบถามนี้จะเป็นเพียงส่วนประกอบส่วนหนึ่งที่จะนำมาใช้ในการวิเคราะห์ปัญหาการดำเนินงานของ อ.ส.ค. การวิเคราะห์ส่วนใหญ่จะใช้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และข้อมูลทุติยภูมิเป็นหลัก

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้จาก
 - 2.1 ระเบียบ ข้อบังคับ เอกสาร รายงาน สิ่งตีพิมพ์และสถิติที่บันทึกโดย อ.ส.ค.
 - 2.2 หนังสือ เอกสาร บทความ รายงาน และสถิติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การดำเนินงานของ อ.ส.ค.

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการศึกษา

การวิจัยนี้ นอกจากจะให้ความรู้ทางด้านวิชาการและเป็นวิทยานิพนธ์ประกอบหลักสูตรแล้ว คาดว่าจะให้ประโยชน์ในด้าน

1. ทราบข้อเท็จจริงและปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการดำเนินงานของ อ. ส. ค. รวมทั้งแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงการดำเนินงาน
2. ผลจากการวิจัยนี้จะมีประโยชน์ต่อ อ. ส. ค. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการนำไปพิจารณาปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานของ อ. ส. ค. ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น อันจะมีผลกระทบต่อความมั่นคงในอาชีพการเลี้ยงโคนมของเกษตรกรต่อไปในอนาคต

คำนิยามที่ใช้ในการศึกษา

"น้ำนมดิบ" หมายถึง น้ำนมบริสุทธิ์ที่รีดจากแม่โคภายหลังคลอดลูกแล้วอย่างน้อย 3 วัน โดยไม่แยกออกหรือปลอมปนสารอื่นใด

"นมสดพาสเจอร์ไรส์" (Pasteurized Milk) หมายถึง น้ำนมดิบที่ผ่านกรรมวิธีฆ่าเชื้อโรค ณ ระดับอุณหภูมิประมาณ 72 องศาเซลเซียส เป็นเวลานาน 15 วินาที แล้วลดอุณหภูมิลงทันทีเหลือเพียง 4 องศาเซลเซียส ทั้งนี้เพื่อป้องกันการเจริญเติบโตของเชื้อจุลินทรีย์ กรรมวิธีแบบนี้เรียกว่า "พาสเจอร์ไรเซชัน" (Pasteurization) วิธีนี้ยังไม่สามารถทำลายเชื้อจุลินทรีย์ทุกชนิดได้ เพียงแต่ลดปริมาณลงเท่านั้น เนื่องจากต้องรักษาคุณค่าทางอาหารมิให้เสียไปด้วย

"นมสดสเตอริไลส์" (Sterilized Milk) หมายถึง น้ำนมดิบที่ผ่านกรรมวิธีการฆ่าเชื้อจุลินทรีย์โดยใช้ความร้อนสูง อุณหภูมิประมาณ 145 องศาเซลเซียส ในระยะสั้น 3 - 4 วินาที เพื่อฆ่าเชื้อทั้งหมดในน้ำนม แล้วลดอุณหภูมิลงเหลือ 25 องศาเซลเซียส กรรมวิธีการสเตอริไลส์นี้เรียกว่า "ระบบ Ultra High Temperature หรือ U.H.T."

"นมคั้นรูป" (Recombine Milk) หมายถึง การนำหางนมผงผสมกับไขมันเนยหรือน้ำมันมะพร้าวและน้ำแทนน้ำนมดิบ แล้วผ่านกรรมวิธีการฆ่าเชื้อต่อไป ซึ่งถ้าใช้วิธีการแบบพาสเจอร์ไรส์ จะเรียกว่า นมคั้นรูปพาสเจอร์ไรส์ หรือถ้าใช้วิธีการแบบ U.H.T. จะเรียก

ว่า นมคั้นรูปสเตรอโรไลด์

"นมเปรี้ยว" (Yoghurt) หมายถึง นมที่ถูกเติมเชื้อพิเศษซึ่งสามารถทำให้น้ำตาลแลคโตส (Lactose) ในน้ำนมเปลี่ยนเป็นกรดแลคติก (Lactic acid) นมชนิดนี้จึงมีรสเปรี้ยวและย่อยง่าย

"วิปป์ครีม" (Whipping Cream) หมายถึง ครีมที่ฟูขึ้นด้วยฟองอากาศเล็ก ๆ มีลักษณะข้น ได้จากการกวนครีมและหยุดกวนก่อนจะกลายเป็นเนย (Churning)